

„КОСАЧИ” – ЕЛИН ПЕЛИН

I. **Идея** - Разказът „Косачи” разгръща мотива за човешкия живот между делничното и чудноватото, между негодите и изпитанията на реалността и очарователната загадъчност на фантазията. Обръщането към света на илюзиите е път към осмисляне на житейските истини, опора и утеха, възможност да почувстваш, че „си човек”.

Но Елин Пелин не разказва за усиления им труд, не се вглежда в изпитанията на делника им, а вниква в душите им, разкривайки мислите и преживяванията им **във времето за почивка**. След тежкия дълъг летен ден косачите се отправят към други светове - **измислени и чудновати, за да потърсят там човешката си същност, далеч от житейските неволи**.

II. **Героите на разказа са обикновени хора**, обитаващи както реалното пространство на делника, така и безграничното пространство на илюзиите.

Благолажа – героят, който разказва различни истории в разказа;

Лазо – героят слушател; той истински преживява разказаното;

Стамо – героят, който има допълваща роля в разказа; той посочва дали разказаното е истина, или лъжа – той е подстрекателят.

1) Особено ярко сред тях се **откроява Благолажът - сладкодумният разказвач на приказки**, владеещ умението да се откъсва от действителността, осъзнавайки пречистващата роля на народното творчество.

2) **Портретната характеристика** на героя („*русите му чорлави мустаци*”, „*големите му гъсти вежди*”, „*играеха хитри и умни очи*”) поставя акценти върху неговата **жизненост и духовност**.

3) Лесно разгадаемо е и **името на героя** - Благолаж, който лъже „благо”.

4) Идеята на образа е доразвита и чрез **речевата характеристика** на всепризнатия разказвач на приказки. В спора си с Лазо Благолажът изразява своето отношение към истината за човешката участ в делника, мотивира пристрастието **си към измислицата, която съхранява духа**:

„Това е приказка, разбираш ли... Защо ти е истината? Да взема да ти разправам, да речем за дрипавите гащи на дядо Тодор или за смачканата калимявка на дядо поп? Или да ти разправам за нас, голи-голтаци, дете сме тръгнали с коси на рамо и с просеник в торбата, да бием път цяла седмица до Тракия на коситба? Всичко това, приятелю, е истина. Ама защо ти е тая пуста истина?” - истината е горчива и болезнена. В делника на селяка властват мизерията и страданието. Бедността и усиленият труд предопределят начина на живот, примирението, отчаянието, борбата за оцеляване.

Но вместо това Благолажа открил начин за надмогване на реалността и за духовно оцеляване в изпитанията на делника. На въпроса на Лазо: *~„Ами тия чудновати работи, дете ми ги разправай, защо ми са?”* той има категоричен отговор: *„Чудновати, но хубави! Слушаш, слушаш и се забравяш... И току виж, че чудноватото почва да ти се чини истина, потънеш в него и отидеш. Затова има приказки, затова са ги хората измислили. И песните са затова... да те измъкнат от истината, за да разбереш, че си човек.”* Според разбиранията на героя човекът има потребности, надхвърлящи границите на бита и на делника; всекидневието всъщност се осъществява пълноценно единствено в сферата на духовното.

Извод: Повествованието насочва към чудодейната способност на словото да активира въображението, да провокира тревоги, да възкресява спомени и па предизвиква преосмисляне на ценности и взимане на важни житейски решения.

III. **Основният конфликт** в разказа е свързан с неверието в измислиците, но и със силата им, извършваща чудеса. Онзи, който най-много се съпротивлява срещу приказките, се оказва най-подвластен на тяхната магия. Разумът на младия Лазо, възприема историите, разказвани от Благолажа, като „*Бабини деветини...измислици!*”, но именно неговата чувствителност е най-податлива на провокациите на илюзиите. Най-спонтанните реакции са негови: „*Лазо удари с юмрук земята и изпъшка*”; „*После? - пламенно настоя Лазо*”; „*Вещица! - въздъхна пак Лазо*”. Аналогията между приказното и реалното се оказва лесна и бърза. Въображението на героя се развихря и пренася приказния сюжет в реалността. Провокиран от подмятанията на другарите си, повярвал в пленителната сила на женската хубост (чрез приказката) и, разтревожен от възможността за изневяря (чрез песента за невярната невеста Стояница), Лазо взема важно житейско решение: „*Лазо се*

стресна и стана. Какво правя аз тук.” Текстът само отбелязва решението на героя - без коментар, без акцентирание върху действията.

IV. **Пейзаж** - Неслучайно разказът акцентира върху образа на нощта и косвено гради опозицията „ден-нощ” като „истина - илюзия”. Нощта е времето, в което се извършват тайнства. В разказите на Елин Пелин пейзажът е **в унисон с преживяванията на героите**, природните картини подсилват емоционалното им състояние („*Тайнствената нощна тишина стана някак зловеща*” - „*Косачите се спогледаха плахо. Очите им се питаха.*”).

Представата за загадъчност и чудноватост се допълва от **образа на огъня**. Свързан от дълбока древност с човешкия стремеж към общуване с вселената, огънят се възприема като указващ границата на реалността и иреалното.

V. **Лаконичният епилог**: Чудноватото променя делника, преплитането между действителност и измислица - начин за справяне с изпитанията на битието.